

1. YLEISET PERIAATTEET

- Ilmoitetaan tulevasta hausta, niiden kriteereistä ja painopisteistä nykyistä aiemmin. Myös päätös- ja maksatuspäivämäärät pitäisi ennakoita nykyistä paremmin.
- Lisätään vuorovaikutusta kansalaisyhteiskuntatoimijoiden ja ulkoministeriön virkahenkilöstön välillä
- Nostetaan viestintään ja globaaliin kansalaiskasvatukseen allokoitavaa osuutta rahoitusinstrumenttien sisällä 5 prosentista 10 prosenttiin
- Muokataan tuen ehtoja niin, että ohjelmat/hankkeet voivat pitää sisällään pienimuotoisen tuen edelleen jakamisen (subgranting) esimerkiksi pienille toimintaryhmille tai mikrohankkeille.
- Edistetään monitoimijayhteistyötä rohkaisemalla hakijoita allokoimaan hakemukseen rahoitusta tätä tarkoitusta varten ja tämä huomioidaan positiivisesti hakemuksen arvioinnissa, esimerkiksi pienempänä omarahoitusosuutena
- Edistetään aktiivisesti innovaatioita ja kokeiluja rohkaisemalla hakijoita riskin ottoon ja varaamaan hakemuksessa tälle joustavia resursseja, jotka voidaan nopeasti suunnata uusiin kokeiluihin mahdollisuuksien ilmetessä.
- Näemme ilmastonmuutoksen torjunnan ja hillinnän, sekä haavoittuvat ryhmät ja hauraat kontekstit, niin tärkeänä asiana, että sen merkitystä kannattaa korostaa hakukriteeristöissä

Järjestöjen rahoituksen osalta on tärkeä kehittää pitkäjänteisyyttä, ennakoivuutta (erityisesti temaattisten ja alueellisten painopisteiden osalta), päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja luottamuksellista keskusteluyhteyttä valtionhallinnon toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen välillä. Tähän suuntaan on otettu hyviä askeleita esimerkiksi ohjelmaturun, VGK-tuen ja hanketuen osalta (ks. instrumenttikohtaiset kommentit).

Hakujen ajankohdasta tiedottamista tulisi entisestään aikaistaa ja mahdolliset painopistealueet kommunikoida hyvissä ajoin jo ennen varsinaista hakukierrosta. Järjestöjen palautteen mukaan tukipäätösten palautteen laatu ja määrä vaikuttaa riippuvan käsittelijästä – tähän olisi hyvä kiinnittää huomiota.

On tärkeää rakentaa myös epävirallisempiin yhteyksiin perustuvia keskusteluja järjestökentän kanssa. Viime hallituskaudella ja osin myös tämän hallituskauden alussa, viestintä ja yhteistyö on painottunut pääsääntöisesti valikoituihin ohjelmaturkijärjestöihin. Nyt järjestetty rahoitusinstrumenttikeskustelu (30.1.2020) avasi keskusteluyhteyttä myös laajempaan toimijakenttään, mikä oli hyvä asia, mutta keskusteluyhteyden edistämiseksi tarvitaan vielä toimia. Yksi hyvä keino olisi palauttaa järjestettäväksi kansalaisjärjestöseminaarit, jolloin kaikilla järjestöillä olisi mahdollisuus päästä kasvoitusten keskustelemaan ministerin ja ministeriön edustajien kanssa. Kontaktia olisi hyvä laajentaa myös kansalaisjärjestöyksikön ulkopuolelle. Fingo on mielellään mukana mahdollistamassa tapahtumaa. Yhteiset keskustelut ja kontaktit laajan toimijajoukon kanssa luovat jaettua yhteisymmärrystä päämääristä ja tavoitteista ja rakentavat luottamusta toimijoiden välillä. Se tarkoittaa myös sitä, että mahdollisuus keskusteluihin ulotettaisiin myös tällä hetkellä Suomen kehitysrahoituksen ulkopuolella oleviin toimijoihin.

On tärkeää, että kehitys yhteistyössä pidetään kiinni käytännöstä, jossa järjestöt voivat toteuttaa hankkeitaan eri puolilla maailmaa ja eri sektoreille, ja näin kukin oman osaamisensa ja kontaktinsa pohjalta tehokkaimmin tehdä. Järjestöt toimivat, ja on myös tärkeää toimia, maissa, jotka eivät ole Suomen kumppanimaita. kansalaisjärjestöjen työn lähtökohtana on paikallisen kansalaisyhteiskunnan tukeminen, mikä vahvistaa kohdemaiden yhteiskuntien vakautta ja kykyä luotsata omaa kehitystään.

Kansalaisjärjestöjen toiminnalla saavutetaan tuloksia sellaisilla aloilla, alueilla ja sellaisten ihmisryhmien keskuudessa, joihin julkisen kehitys yhteistyön keinot ja välineet eivät aina ulotu. Vaikka painotus LDC-

MUISTIO 12.02.2020

Järjestöjä koskevien rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Fingo

maihin on kannatettavaa, on hyvä muistaa, että järjestöt toimivat myös esimerkiksi alemman keskitulon maissa sellaisten haavoittuvien ryhmien parissa, jotka on jätetty syrjään yhteiskunnallisesta kehityksestä. Järjestöjen työn itseohjautuvuus on kirjattu myös hallitusohjelmaan periaatteena kunnioittaa järjestöjen autonomiaa.

Suomalaisten tuki kehitysyhteistyölle on edelleen vahvaa, mutta samaan aikaan rasismi ja kyvyttömyys ymmärtää monia todellisuksia ja globaalia yhteisriippuvaisuutta kasvaa. Yksi hyvä keino puuttua tähän on tukea järjestöjen globaalia kansalaiskasvatusta ja kehitysviestintää. Fingo esittääkin, että järjestöille myönnettävästä rahoituksesta olisi mahdollista käyttää ainakin 10 prosenttia kehitysviestintään, vaikuttamistyöhön ja globaaliin kansalaiskasvatukseen nykyisen 5 prosentin sijasta. Olisi tärkeää myös palata VGK-tuen osalta leikkauksia edeltävälle tasolle ja tukea järjestöjen toimintaa ympäri maata.

Järjestöt, eritoten hanke- ja VGK-tukea saavat, ovat kokeneet sekä hakuvaiheen että raportoinnin vaatimusten kasvavan. Hallinnollinen raskaus näkyy paitsi järjestöjen myös ministeriön työtaakassa. Tätä voitaisiin helpottaa esimerkiksi seuraavilla keinoilla:

- luopumalla jo kertaalleen tilintarkastettujen hankkeiden systemaattisesta uudelleen tarkastamisesta ja siirtyä riskiperustaisiin/satunnaistarkastuksiin.
- pohtimalla puuttumiskynnystä ja järjestöille asetettavia muutosilmoituskynnyksiä. Nykyisissä instrumenteissa täysin marginaalisista muutamien satojen tai tuhansien eurojen suuruisista summista vaaditaan erillisiä kirjallisia muutoshakemuksia, joiden läpikäymisessä ja hyväksymisessä ministeriöllä kestää viikkoja joskus jopa kuukausia. Muutoshakuprosessin pyörittämiseen käytetty työaika voi maksaa enemmän kuin mikä budjettimuutoksen kohteena oleva summa on.
- Lisäämällä pienille järjestöille mahdollisuuksia hakea toimintaan perusavustusta

Suomen kohdemailhin suunnattu ilmatorahoitus on ”lähtökohtaisesti” osa kehitysyhteistyötä, mutta yhtenäiset selkeät tavoitteet ja raportointikäytännöt puuttuvat. On epäselvää, että koskevatko samat tavoitteet eri instrumenttien kautta toteuttavia hankkeita vai painottuuko esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen joissakin tukimuodoissa. Onko ilmatorahituksen maavalintojen perusteet samat kuin kehitysyhteistyössä? Nämä kysymykset ovat keskeisessä asemassa suhteessa Pariisin osapuolikokouksen sitoumusten toimeenpanoon.

2. INSTRUMENTTIKOHTAISET KOMMENTIT

a. HANKETUKI

Hyvää

- Hankkeiden rahoituskautta on pidennetty (maksimi 4 vuotta). Tämä on hyvä muutos, joka parantaa hankkeiden vaikuttavuutta ja pysyvien muutosten aikaan saamista.
- Hakukierroksella 2021-2024 on tehty muutamia hyviä muutoksia
  - Myönnettävä tuki nousee selvästi (7 miljoonaa euroa) ja viime haussa leikatuille hankkeille voi hakea lisärahoitusta.
  - Hallintokulut voi ilmoittaa 10 % erittelemättömänä kuluna aiemman 7,5 % sijaan.
  - Haun pisteytys on kerrottu etukäteen ja pisteytyskriteerit käännetään myös englanniksi.
- Siirtyminen hankeasiakirjasta (25 sivua) hankekuvaukseen (7 sivua) on askel kohti parempaa, mutta hakuun liittyvä asiakirjamäärä (ml. hakuasiakirja) on edelleen työläs.

MUISTIO 12.02.2020

Järjestöjä koskevien rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Fingo

- Fingo esittää harkittavaksi EU-hauissa käytettävän concept note -mallin edistämistä. Järjestöt ovat kokeneet mallin hyväksi.

Kehitettävää

- Uusien toimijoiden on vaikea päästä UM rahoituksen piiriin.
  - Suunnittelu tapahtuu pääsääntöisesti täysin omalla rahalla, ja pienissä, erityisesti vapaaehtoisvoimin toimivissa järjestöissä tämä vaatii valtavasti resursseja. Aiemmin haettavissa olleen kahden viikon hankesuunnittelun matkatuen palauttaminen olisi jo merkittävä ja edesauttaisi laadukasta suunnittelua.
  - Kuinka tavoitetaan järjestöjä, jotka olisivat kiinnostuneita hakemaan? Esimerkiksi takavuosien Kehityspoliittiset päivät toivat järjestötoimijoita laajemminkin mukaan keskusteluun. Voisiko tätä herätellä henkiin?
  - Olisiko mahdollista kehittää erillistä avustusmuotoa kaikkein pienimmille hankkeille? Ne eivät välttämättä edes lähde tekemään hakemusta.
    - Vapaaehtoistoimijoiden haasteisiin on yritetty vastata ainakin sosiaali- ja terveysministeriössä. Avustushakemuksissa käytettävät sanat ja sähköisen verkkopalvelun käyttö voi tuntua monesta vapaaehtoisvoimin toimivasta järjestöstä hankalalta, minkä vuoksi sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus [STEA on ainakin vuonna 2017 järjestänyt hakemustyöpajoja ympäri Suomen](#). Tämä vaatii luonnollisesti resursseja ministeriöltä.
  - Rahoitettavien järjestöjen määrä on pieni ja entisestään merkittävässä laskusuunnassa – onko tähän näkyvissä muutosta?
- Hanketukea voi hakea vain joka toinen vuosi
  - Vuoteen 2015 saakka sekä hanke- että VGK-tukea on voinut hakea vuosittain, nykyään vain joka toinen vuosi. Positiivista on, että myös hankkeiden tukikaudet ovat pidentyneet jopa nelivuotisiksi. Kun aikaa ei mene jatkuviin haku- ja raportointikierroksiin, ehditään keskittyä hankkeiden pitkäjänteiseen toteuttamiseen ja tulosten saavuttamiseen.
  - Kun hakuja ei järjestetä joka vuosi, osa hankkeista saattaa loppua juuri siihen vuoteen, kun hakua ei järjestetäkään. VGK-tukea myönnetään 1-2 vuodeksi, hanketuki 1-4 vuodeksi. Jos haku on joka toinen vuosi ja hankkeelle myönnetään kolmeksi vuodeksi rahoitusta, on vuosi pitkä aika laittaa toiminta jäähylle ja odottaa seuraavaa hakua. Tässä voidaan menettää niin kumppaneita kuin osajakiin ja työn tehokkuus ja tuloksellisuus kärsii.
- Mikä on ministeriön rooli järjestöjen oppimisen tukemisessa? Esim. millaista palautetta saa hankkeista, jotka eivät saa tukikierroksella rahoitusta? Järjestöjen kokemusten mukaan palaute riippuu vahvasti hakemuksen käsittelijästä
- Viime kierroksella oli hankkeita, joista leikattiin budjettia 70%
  - Näin suuret leikkaukset tarkoittavat käytännössä sitä, että kyseessä oikeastaan uusi hanke. Tilanne on vaikea järjestöille – osa myönteisen päätöksen saaneista järjestöistä päätti, ettei ota avustusta vastaan, sillä leikkaukset hankkeeseen muuttaneet hanketta perustavanlaatuisesti.

b. OHJELMATUKI

Hyvää

- Ohjelmatuen koetaan toimivan pääsääntöisesti hyvin, järjestöjä kuitenkin mietityttää jo tuleva hakukierros, jonka on sanottu olevan avoin kaikille toimijoille.

MUISTIO 12.02.2020

Järjestöjä koskevien rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Fingo

- Järjestöille tärkeää voida ennakoida toimintaa ja saada haun kriteerit ja ohjeistukset (ja esim. ketkä voivat rahoitusta hakea) hyvissä ajoin, mielellään vuotta aikaisemmin
- Toiminnan jatkuvuuden kannalta tarvittaisiin päätökset jo vuoden 2021 puolella ja että ulkoministeriö esittäisi tänä keväänä vuoden 2021 budjettiehdotukseensa riittävän suuren sitomisvaltuuden valtiovarainministeriölle ja että se hyväksyttäisiin hallituksessa ja eduskunnassa.
- ohjelmatuki joustava rahoitusmuoto ja on mahdollistanut ennustettavan, pitkäjänteisen kehitysyhteistyön, mikä on kestävien kehitystulosten aikaansaamiseksi välttämätöntä. Ohjelmatuki tukee nimensä mukaisesti ohjelmallista toimintatapaa, jossa lyhyen ja keskipitkän aikavälin tulosten lisäksi pyritään ja pystytään saavuttamaan pitkän aikavälin kehitystuloksia ja -muutoksia.
- ministeriön ja ohjelmatukijärjestöjen yhteistyö on ollut hyvää ja palkitsevaa: ohjelmatukijärjestöjä on osallistettu ohjelmatukijärjestöjä koskevien raportointi- yms. muiden hankehallintoon liittyvien vaatimusten ja työkalujen kehittämiseen, ohjelmatukijärjestöjä konsultoidaan aktiivisesti, ministeriö on aktiivisen kiinnostunut ohjelmatukijärjestöjen työstä ja tutustuu kumppanijärjestöjen työhön mahdollisuuksien mukaan myös globaalissa etelässä.
- globaalin kansalaisyhteiskunnan tukeminen on ohjelmatuki-instrumentin keskeisistä tehtävistä: on itseisarvo, että suomalaiset kansalaisjärjestöt toimivat pitkäjänteisesti yhteistyössä paikallisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa. Suomalaiset kansalaisjärjestöt antavat esimerkkiä siitä, mitä positiivista kansalaisten osallistuminen ja osallistaminen voi tuottaa yhteiskunnissa. Tämä tukee vahvasti demokratiakehitystä.
- Järjestöjen autonomisuus kehitysyhteistyön toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa on lisäarvo, jota ohjelmatuki-instrumentilla on pystytty tukemaan. Työn suunnitteluprosessit sisältävät laajoja yhteiskunta-analyysseja, joiden pohjalta järjestöt tunnistavat ja kehittävät jatkuvasti kehitysyhteistyötään. Järjestötoiminnan ansiosta syntyy sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita, joita suuremmat toimijat ovat vuosien saatossa hyödyntäneet laajemmin.
- Ministeriö on rohkaissut ja tukenut osaltaan ohjelmatukijärjestön keskinäistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa ja ohjelmatukijärjestöt saavat toisiltaan vertaistukea ja -oppimista.
- Ministeriö on tukenut järjestöjen omaa oppimista antamalla palautetta hakemuksista ja raporteista.
- Ohjelmatuki on mahdollistanut tuloksellisuuden kehittämisen ja vaativuudessakin tukenut myös globaalin etelän kumppaneiden kapasiteetin kasvua hankehallinnosta. Tämä voi auttaa etelän kumppaneiden mahdollisuuksia saada rahoitusta muista lähteistä.
- On hyvä asia, että viestintä- ja globaalikasvatustukea voi hakea osana ohjelmatukirahoitusta, koska tällöin kaikki tuen muodot ovat kiinteästi linkittyneet toisiinsa ja tukevat osalta kokonaistulosten saavuttamista. Viestintä- ja globaalikasvatustuki osana ohjelmatukirahoitusta on mahdollistanut uudet, innovatiiviset kokeilut ja uusien teknologioiden käytön globaalikasvatuksessa, mihin ei muun rahoituksen puitteissa olisi ollut mahdollista.
- Ohjelmatuki on mahdollistanut kansainvälisen rahoitushaun ja sen osalta lienee lähes kaikki ohjelmatukijärjestöt myös saaneet menestystä.

Kehitettävää

- Ohjelmatuen koetaan toimivan pääsääntöisesti hyvin, järjestöjä kuitenkin mietityttää jo tuleva hakukierros, jonka on sanottu olevan avoin kaikille toimijoille. Koska konkreettista jaettavissa olevaa rahamäärää ei ole tiedossa, eikä myöskään rahoitettavien järjestöjen lukumäärää, tämä vaikeuttaa merkittävästi järjestöjen ennakkointia.

Fingo

- Järjestöille tärkeää voida ennakoida toimintaa ja saada haun kriteerit ja ohjeistukset (ja esim. ketkä voivat rahoitusta hakea) hyvissä ajoin, mielellään vuotta aikaisemmin
- Toiminnan jatkuvuuden kannalta tarvittaisiin päätökset jo vuoden 2021 puolella ja että ulkoministeriö esittäisi tänä keväänä vuoden 2021 budjettiehdotukseensa riittävän suuren sitomisvaltuuden valtiovarainministeriölle ja että se hyväksyttäisiin hallituksessa ja eduskunnassa.
- Lisähakukierroksella 2019 ohjelmatukihaun maantieteellistä ja temaattista fokusta oli rajattu merkittävästi. Autonomialle ja kokeilulle tulisi vastaisuudessa varata tilaa ohjelmatuki-instrumentin rahoituskohteissa. Autonomiaa tarvitaan myös maantieteellisen fokuksessa, koska järjestöt ovat voineet toimia maissa, joissa virallinen kehitysyhteistyö on valtiotoimijalle mahdotonta, vaikka tarvetta olisi.
- Myös myönteisen palautteen antaminen (miltä osin esim. raportti tai hakemus on erityisen onnistunut) tukisi ohjelmatukijärjestöjen omaa oppimista.

c. VGK-tuki

Hyvää

- Rahoitus säilyi järjestöjen hyödynnettävänä
- Edellisellä kierroksella rahoitusta myönnettiin kasvatukseen, viestintään ja yritysvastuutoimintaan: on tärkeää tukea kasvatuksellista ja viestinnällistä toimintaa ja vaikuttamistyötä laajasti
- Rahoituksen pitäisi mahdollistaa niin (formaalia ja non-formaali) kasvatusta/koulutusta, viestintää kuin vaikuttamista eri kohderyhmien keskuudessa.
- Kannustus yhteistyöhankkeisiin hyvä asia!

Kehitettävää

- Viime hakukierroksella ennalta määritelty tuettavien hankkeiden määrä ja ns. kategoriat (kasvatus, viestintä, yritysvastuu) ovat saaneet kahdenlaista palautetta järjestöiltä. Toiset kokevat haun siinä muodossa hyvänä ja selkeänä, toisille tiukka raja on toiminut pelotteena, erityisesti koska tuen saajien määrä oli vähäinen ja tiukasti rajattu.
- Tutkittava tukimuodon vaikuttavuutta ja arvioitava, millaiseksi sitä pitäisi kehittää. UM:n aie toteuttaa evaluoitavuusselvitys kannatettava ja toivomme, että tässä otetaan myös järjestöjen näkemykset huomioon.
- Rahoituksen palautus leikkauksia edeltävälle tasolle (rahoitusta leikattiin 2015 dramaattisesti 65%)
- VGK-kriteerit ovat olleet hyvin vaihtelevia, osin myös rakenteellisia esteitä, jotka ovat heikentäneet tuloksellisuutta
- Hankkeet edelleen lyhytkestoista, vaikka nyt pidennetty 2-vuotisiksi. Voisiko olla 3- tai 4-vuotistakin ohjelmatyypistä rahoitusta?
- Haku joka vuosi, kuten aikaisemmin (kaksi vuotta on pitkä aika odottelua hyvän idean kanssa)
- Vaatimus hakea rahoitusta joka kerta "uudelle hankkeelle" haaste laadun kehittämisen ja vaikuttavuudelle (vgk-tuella ei rahoiteta "jatkuvaa" toimintaa).
- Tuen saajien määrä romahtanut muutaman kierroksen aikana. Edellisellä kierroksella tukea vain 14 hankkeeseen (vrt. 2015: 43). Uusien / aloittelevien / vapaaehtoisohjajalta toimivien järjestöjen on vaikea saada tukea.
- Yritysvastuujärjestöjen rahoitus putoaa eri instrumenttien väliin ja osin eri ministeriöihin. Ratkaisuvaihtoehto tulisi neuvotella UM ja TEM välillä ja yritysvastuujärjestöjä kuunnellen.
- VGK-haun kriteerit ovat haasteelliset erityisesti viestinnän osalta. On hyvä, että laatua ja tuloksellisuutta vaaditaan, koska se kannustaa myös järjestöjä laadukkaampaan toimintaan. Se, mikä lasketaan tuloksellisuudeksi, ei viestinnässä kuitenkaan ole yksiselitteistä. Jos hankkeet

MUISTIO 12.02.2020

Järjestöjä koskevien rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Fingo

kestävät kaksi vuotta (käytännössä puolitoista, koska rahat saadaan yleensä vasta keväällä), tulokset eivät voi olla koko yhteiskuntaa syvästi läpäiseviä ja pitkäkestoisia. Viestintähankkeissa myös tulosten mittaaminen on vaikeampaa kuin suoraviivaisissa kehitysyhteistyöhankkeissa.

- Viime kierroksella hankkeet pystyttiin aloittamaan vasta keväällä, koska tukipäätökset ja rahat tulivat maaliskuussa. Tuloksellisuutta parantaisi se, että maksatus olisi heti tammikuussa (tai rahaa saisi käyttää kaksi vuotta myöntöpäivästä alkaen). Tämä helpottaisi myös suunnittelua.

d. **BEAM - Business With Impact**

Hyvää

- Vaikka instrumentti haluttaisiin rakentaa pääasiassa liiketoimintaa tukevaksi, järjestöjen suoraa osallistumista ei kannata rajata pois. Mahdollistamalla järjestöille innovaatorahoitus toimintaa voidaan nopeammin myös suunnata alimman tulotason maihin ja niissä kaikkein vaikeimmille alueille.
- On myös hyvä, että ulkopuolinen taho arvioi liiketoiminnan kannattavuuden, sillä vaikka järjestöt haluavat tehdä yritysten kanssa yhteistyötä, järjestöillä ei pääsääntöisesti ole osaamista tai resursseja ideoiden liiketoiminnallisen ja taloudellisen kannattavuuden arviointiin
- Beamin eikä muiden yritystuki-instrumenttien hyödynsaajilta vaadita osoituksia niiden kyvykkyydestä kunnioittaa ihmisoikeuksia (human rights-based due diligence)
- Beamia koskevan päätöksenteon läpinäkyvyys (kriteeristö, rahoitetut tahot) on heikkoa

Kehitettävää:

- Väylä ekosysteemirahoituksen ja muun BEAM tuen välillä puuttui → rahoituksen saaminen projektin jatkolle hankalaa
- Kehitysvaikutukset jäivät vähälle huomiolle rahoituspäätöksissä ja seurannassa → hankaloittaa instrumentin käytettävyyttä järjestöjen parissa, sillä järjestöille kehitysvaikutukset ensisijaiset
- **Monitoimijakumppanuutta tulisi helpottaa**
  - Tällä hetkellä järjestöt voivat osallistua lähinnä antamalla konsultointitukea yrityksille. Kriteerinä suoraan BEAM-tukeen kannattaisi kuitenkin pitää kehitysinnovaatioiden ja pidemmän aikavälin liiketoiminnan syntymistä, ei niinkään yhteistyökumppanin tai pääasiallisen toimijan rekisteröimismuotoa (esim. oy, ry tai säätiö). Myös järjestöt voivat rakentaa suomalaisen osaamisen kautta innovaatioita, kaupallistaa niitä ja hakea rahoitusta joko pääasiallisesti tai kumppanina yrityksille. Monitoimijakumppanuudelle tulisi siten antaa paremmat mahdollisuudet: yritykset ja järjestöt tulisi saada tukea BEAMista yhteisenä konsortiona. Eryteisesti mahdollisuus valmistella innovaatiohankkeita yhdessä voisi avata mahdollisuuksia myös kansainvälisiin rahoituksiin, joiden vaatimukset ovat usein hyvin työläitä ja vaatii paljon aikaa sekä yrityksiltä että järjestöiltä.
- **BEAMin tulisi selkeämmin avata kehitysinnovaatioiden prosessi rahoitettaville innovaatio- ja tutkimushankkeille**
  - Koska BEAMissa hyödynnetään kehitysyhteistyövaroja, olisi kehitysinnovaatioiden kehitysprosessin sekä innovaatiotoiminnan kautta tapahtuvan muutosteorian avaaminen/määrittäminen tärkeää. Millä tavalla paikallisista tarpeista ja lähtökohdista nouseviin tarpeisiin pyritään tuottamaan uusia ratkaisuja? Kuinka mm. käyttäjälähtöistä palvelumuotoilua halutaan hyödynnettävän? Mitkä yritysvoimaiset innovaatio- ja tutkimushankkeet nähdään kehitysvaihteisiksi? Olisi tarpeellista havainnollistaa prosessi käyttäjätarpeista liiketoimintaan ja myös rytmittää rahoitusta eri vaiheiden mukaan (esim.

pienempi summa aluksi ratkaisujen kehitykseen ja alkutestaukseen). Ensimmäisessä vaiheessa onnistuminen voisi esimerkiksi olla polku tai nopeuttaa seuraavaan vaiheeseen pääsyä.

- Osa järjestöistä katsoo, FP rahoituksen hyväksi puoleksi suhteellisen pienen omarahoitusosuuden ja sen määräytymisen toimintamaan kehitysasteen mukaisesti

e. Finnpartnership

Kehitettävää

- Uusi instrumentti, uudet toimintatavat → edellyttävät opettelua, vievät aikaa ja resursseja → hitaasti tuloksia
- Järjestöjen ja yritysten erilaiset toimintaperiaatteet ja työtavat, jotka vaikeuttavat yhteistyötä ja tavoitteiden saavuttamista
- Iso omarahoitusosuus, jonka lisäksi tarve rahoittaa hankintoja ja muita hankkeen edellyttämiä toimintoja (liikekumppanuustuen käytön rajoitukset) → hidastuneet prosessit
- Jos yhteistyötä halutaan lisätä, instrumenttien pitää olla nykyistä joustavampia ja ottaa huomioon erilaiset toimijat ja monimuotoiset konsortiot.
- Usein järjestöille haasteen aiheuttaa kulujen kattaminen vasta jälkikäteen, mutta järjestöillä on kokemus myös vastakkaisesta tilanteesta. Yhteistyö pienen yrityskumppanin kanssa tuottaa haasteita, sillä heille omavastuu ja kulujen kattaminen ovat iso haaste. Olisi hyvä, että toiminnan alkuvaiheen siemenrahaksi tarkoitettu Finnpartnership huomioisi myös erilaiset kumppanuusmallit.
- Järjestöjen rooli yritysten rinnalla on edelleen määritetty niin, että se aiheuttaa hämmennystä esim. budjettia laadittaessa. Jos järjestö on konsultin roolissa, budjetoi yritys palvelut oman hakemuksensa budjettiin, mutta tukitoiminnoissa järjestö tekee oman hakemuksensa omalla budjetilla. On vaikeaa saada selkeää ohjetta siitä, mikä malli olisi sopivin. Jos tilanne vaatii erillisten hakemusten tekemistä, koordinaatio vaikeutuu.
- Finnpartnership voisi olla keskeinen toimija Suomen ilmatorahoituksen toimeenpanijana, mutta tällä hetkellä Finnpartnershipin tavoitteissa tai raportoinnissa ilmastoa koskevaa tuloksellisuutta ei näy (OECD:n ilmatorahoitusta koskevasta tietokannasta).

f. PYM-rahoitus

- Maan- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön on luvassa kasvua. Tältä momentilta rahoitetaan myös paikallisen yhteistyön määrärahoja. Monet Suomen edustustot kehitysmaissa, esimerkiksi Etiopiassa, Keniassa, Sambiassa ja Palestiinalaisalueilla ovat tukeneet suoraan paikallisia kansalaisjärjestöjä niin sanotun paikallisen yhteistyön määrärahan (PYM) avulla. Tämä on hyvä signaali ja toivottavasti realisoituu myös käytännössä. Olisi myös hyvä harkita, rahoituksen sen mahdollistaessa, tuen maantieteellistä laajennusta.
- Tämä suora tuki kehittyvien maiden kansalaisjärjestöille kärsi vakavia kolhuja rahoitusleikkausten seurauksena. Kun kehitysyhteistyön rahoitus nyt kasvaa, on syytä jälleen kohdentaa aiempaa enemmän tukea myös niille toimijoille, jotka ovat olennainen ja poliittisesti riippumaton osa demokraattista oikeusvaltiota: globaalien etelän kansalaisjärjestöille.
- Suora rahoitus on tärkeää, koska se antaa paikallisille järjestöille enemmän valtaa suunnitella toimintaansa omaehtoisesti ja vahvistaa omaa kykyään toimia aktiivisena osana kansalaisyhteiskuntaa. On tärkeää, että myös valtiollisella toimijalla kuten Suomi, säilyy oma autenttinen kosketuskohta kehittyvien maiden kansalaisyhteiskuntiin; sitä ei saa ulkoistaa järjestöille.
- Suomen edustustoille tuleekin aktiivisesti tarjota keinoja ja tukea hallinnollisen taakan keventämiseksi, jotta tämä tärkeä rahoituslähde säilyisi jatkossakin. Fingo esittää, että yksi ratkaisu

voisi olla rohkaista järjestöjen yhteistyöhankkeita, jolloin hallinnoitava rahamäärä olisi suurempi. Esimerkiksi kokeneempi järjestö voisi tehdä yhteistyötä 1-2 vähemmän kokeneen järjestön kanssa ja siten rakentaa osaamista. Sopimus tehtäisiin pääkumppanijärjestön kanssa. Täten edistettäisiin hyvää hallintoa ja vahvistettaisiin myös kansalaisyhteiskunnan kapasiteettia.

- Globaalisti häviävän pieni osa kansalaisjärjestöjen rahoituksesta suuntautuu kansalaisjärjestöille kehittyvissä maissa. OECD:n mukaan 3 prosenttia ODA:sta meni suoraan kansalaisjärjestöille (ODA to CSOs), kansalaisjärjestöjen kautta kanavoitiin 17 prosenttia ODA:sta. Kehittyvissä maissa toimiville kansalaisjärjestöille kanavoitui vain noin 2 prosenttia tästä 20 prosenttia kokonaispotista.
- Rahoituksen kasvu olisi hienosti linjassa myös hallitusohjelmassa julkilausutun tavoitteen kanssa, koskien kansalaisyhteiskunnan systemaattista vahvistamista Suomessa ja maailmalla.
- Suurlähetystöt voisivat myös harkita kehittyvien maiden kansalaisjärjestöjen edustajien osallistumista kansainvälisiin konferensseihin etelän kansalaisyhteiskunnan äänen vahvistamiseksi kv-foorumeilla.

g. Kansainväliset rahoitusinstrumentit

- Suuri joukko kansainvälisiä toimijoita tarjoaa järjestöille mahdollisuuden hakea isojakoin rahoituksia. Keskeinen rajoittava tekijä näiden mahdollisuuksien hyödyntämisessä on tarvittava omarahoituksen määrä. Tällä hetkellä ulkoministeriö tarjoaa järjestöille lisätukea (ns. cofinancing/matching) EU:n kehitysyhteistyö- ja kansainvälisyyskasvatushankkeisiin. Vastaavaa tukea ei ole tarjolla muiden kansainvälisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämiseen.
- Ulkoministeriön rahoitusosuus suomalaisen kansalaisjärjestön EU-hankkeessa voi olla enintään puolet järjestön vastuulla olevasta kansallisesta omarahoitusosuudesta. Ministeriö myöntää EU-hanketukea tukimuodolle varatun vuosittaisen määrärahan riittävyyden mukaan. Ehdotamme, että ulkoministeriö laajentaa tällä hetkellä vain EU-hankkeita koskevan lisätukimahdolliseen kattamaan kansainväliset rahoittajat mahdollisimman laajasti.
- Ministeriö ja erityisesti suurlähetystöt voisivat tukea entistä enemmän kansalaisjärjestöjen verkostoitumista alueella kansainvälisten rahoittajien kanssa (esim. järjestämällä tilaisuuksia, jossa tapaaminen on mahdollista) ja yhdistämällä samalla temaattisella ja maantieteellisellä alueella toimivia toimijoita yhteen

3. TAUSTAA JA TRENDIÄ

- **Hanketukea saavien järjestöjen määrä (myönnöt)**

2006	86
2009	83
2012	72
2014	64
2017	43
2019	36

- **VGK-tukea saavien järjestöjen lukumäärä (myönnöt)**

2010	85
2011	80

MUISTIO 12.02.2020

Järjestöjä koskevien rahoitusinstrumenttien kehittäminen

Fingo

2012	72
2013	77
2014	63
2015	43
2016	-
2017	19
2019	14

UM tuen piirissä olevien järjestöjen määrä on laskenut vuodesta 2015 roimasti. Kydistä ovat tippuneet erityisesti pienet ja keskisuuret järjestöt sekä vapaaehtoistoimijat. Monet hanketukijärjestöistä, jotka ovat vapaaehtoisten varassa, ovat joutuneet lakkauttamaan toimintansa (tai eivät enää hae tukea) vuoden 2015 leikkauspäätöksen jälkeen.

Järjestöjen kumppanuus on parhaimmillaan vuosikymmeniä kestävä kumppanuus, jossa tapahtuu merkittävää molemminpuolista oppimista. Pienten ja keskisuurten järjestöjen kumppanit löytyvät samankokoisista kumppaneista yhteistyömaissa. Parhaimmillaan tämä kumppanuus ja yhteistyö kasvattaa ruohonjuuritasolta aloittavan järjestön vaikuttavuutta kansalliselle tasolle asti, ja pienestä kasvaa suuri. Tällä on oma itsearvonsa.

Tämä on näkynyt myös painopisteen siirtymisenä entistä voimakkaammin ohjelmatuen puolelle. UM omien tiedotteiden mukaan vuonna 2014 vielä n. 70 prosenttia kansalaisjärjestöistä (mom 24.30.66.) on myönnetty ohjelmatukijärjestöille; vuonna 2019, että yli 80 % kansalaisjärjestörahoituksesta ohjataan OT-järjestöille. Suurin osa rahoituksen piiriin kuuluvista järjestöistä toimii pääkaupunkiseudulla, eikä yksikään järjestö Vaasasta pohjoiseen tai Jyväskylästä itään kuulu tuen piiriin. Pitkällä tähtäimellä tämä tulee syömään myös kansalaisten ymmärrystä globaaleista kehityskysymyksistä ja kehitysyhteistyön kannatusta, kun kosketuspinta toisenlaisiin maailmoihin puuttuu omasta elinpiiristä. Olisi tärkeä tukea myös kansalaisten osallisuutta ja mahdollisuutta edistää globaalia vastuuta maanlaajuisesti.